P9_TA(2021)0028

Situace v oblasti lidských práv v Turecku, zejména případ Selahattina Demirtase a dalších vězňů svědomí

Usnesení Evropského parlamentu ze dne 21. ledna 2021 o situaci v oblasti lidských práv v Turecku, zejména o případu Selahattina Demirtaşe a dalších vězňů svědomí (2021/2506(RSP))

(2021/C 456/22)

Evropský parlament,

— s ohledem na svá předchozí usnesení o Turecku, zejména na usnesení ze dne 8. února 2018 o současné situaci v oblasti lidských práv v Turecku ([1]), usnesení ze dne 13. března 2019 o zprávě Komise o Turecku za rok 2018 ([2]) a usnesení ze dne 19. září 2019 o situaci v Turecku, konkrétně o odvolání zvolených starostů z funkce ([3]),

— s ohledem na sdělení Komise ze dne 6. října 2020 o politice rozšíření EU (COM(2020)0660) a na průvodní dokument k tomuto sdělení nazvaný „Zpráva o Turecku za rok 2020“ (SWD(2020)0355),

— s ohledem na rámec pro jednání s Tureckem ze dne 3. října 2005,

— s ohledem na nařízení Rady (EU) 2020/1998 ([4]) o globálním režimu sankcí v oblasti lidských práv,

— s ohledem na závěry Rady ze dne 10. a 11. prosince 2020 a na další příslušné závěry Rady a Evropské rady týkající se Turecka,

— s ohledem na rozsudek velkého senátu Evropského soudu pro lidská práva ze dne 22. prosince 2020 ve věci Demirtaş vs. Turecko (14305/17),

— s ohledem na rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 20. listopadu 2018 ve věci Demirtaş vs. Turecko,

— s ohledem na čl. 144 odst. 5 a čl. 132 odst. 4 jednacího řádu,

A. vzhledem k tomu, že Turecko je kandidátskou zemí a dlouhodobým členem Rady Evropy; vzhledem k tomu, že jakožto člen Rady Evropy je Turecko smluvní stranou Evropské úmluvy o lidských právech a je vázáno ustanoveními a judikaturou Evropského soudu pro lidská práva;

B. vzhledem k tomu, že turecká policie provádí od poloviny září 2020 po celém Turecku za úsvitu rozsáhlé zátahy, při nichž byly na základě obvinění z „terorismu“ zadrženy desítky politiků, politických aktivistů, právníků a dalších aktérů z řad občanské společnosti; vzhledem k tomu, že dne 31. prosince 2020 vstoupil v Turecku v platnost nový zákon o prevenci financování šíření zbraní masového ničení, v němž jsou pouze v šesti článcích stanoveny prostředky a předpisy pro boj proti financování terorismu, zatímco zbývající články poskytují tureckému ministru vnitra a prezidentovi rozsáhlou pravomoc omezit činnost nevládních organizací, obchodních partnerství, nezávislých skupin a sdružení a jejich úlohu;

C. vzhledem k tomu, že bývalý poslanec tureckého parlamentu v letech 2007 až 2018, bývalý spolupředseda turecké Lidově demokratické strany (HDP) a prezidentský kandidát ve volbách v roce 2014 a 2018 (v nichž získal 9,76 % a 8,32 % hlasů) Selahattin Demirtaş je už více než 4 roky zadržován, a to na základě nepodložených obvinění a navzdory dvěma rozhodnutím Evropského soudu pro lidská práva o jeho propuštění;

([1]) Úř. věst. C 463, 21.12.2018, s. 56.
([2]) Přijaté texty, P8_TA(2019)0200.
([3]) Přijaté texty, P9_TA(2019)0017.
([4]) Úř. věst. L 410 I, 7.12.2020, s. 1.

Čtvrtek 21. ledna 2021

D. vzhledem k tomu, že pan Demirtaş byl dne 4. listopadu 2016 zadržen spolu s osmi demokraticky zvolenými poslanci HDP, včetně bývalé spolupředsedkyně této strany paní Figen Yüksekdağové, a že byl původně soudně stíhán na základě obvinění z „členství v teroristické organizaci", z „šíření teroristické propagandy" a z mnoha dalších trestných činů, čímž turecké orgány zahájily trvalé pronásledování HDP a širší politicky motivované stíhání a zadržování členů této strany; vzhledem k tomu, že přestože HDP vyhrála v roce 2019 v místních volbách post starosty v 65 obcích, dnes funkci vykonává pouze šest starostů této strany, zatímco ostatní starostové byli zbaveni funkce nebo zatčeni a nahrazeni vládou jmenovanými zplnomocněnci;

E. vzhledem k tomu, že dne 20. září 2019, tj. ve stejný den, kdy měl být v souladu s rozhodnutím 26. porotního soudu v Istanbulu pan Demirtaş propuštěn, se hlavní státní zástupce v Ankaře odvolal na staré pozastavené, avšak neukončené vyšetřování, které bylo důvodem k opětovnému zadržení pana Demirtaşe a paní Yüksekdağové; vzhledem k tomu, že pan Demirtaş proto zůstává ve vyšetřovací vazbě kvůli vyšetřování protestů, které v říjnu 2014 proběhly na protest proti obléhání města Kobane jednotkami ISIS a proti nečinnosti turecké vlády a jejího mlčení tváří v tvář bezprostředně hrozícímu masakru a které se zvrhly v násilí a vyžádaly si desítky životů;

F. vzhledem k tomu, že dne 22. prosince 2020 velký senát Evropského soudu pro lidská práva rozhodl, že tím, že turecká vláda pana Demirtaşe zadržela a poté mu vazbu prodloužila na více než 4 roky, sledovala svůj postranní úmysl, kterým bylo zabránit mu v politické činnosti, zbavit voliče jejich zvoleného zástupce a „potlačit pluralitu a omezit svobodu v politické diskuzi: samou podstatu koncepce demokratické společnosti" a že tím porušila článek 18 Evropské úmluvy o lidských právech; vzhledem k tomu, že ve svém závěrečném rozhodnutí dospěl k závěru, že k dalšímu zadržování pana Demirtaşe neexistuje dostatek důvodů, a znovu nařídil jeho okamžité propuštění; vzhledem k tomu, že podle Evropského soudu pro lidská práva Turecko porušilo také svobodu projevu (článek 10 Evropské úmluvy o lidských právech), právo na svobodu a bezpečnost (čl. 5 odst. 1 a 3 úmluvy) a právo volit a být volen (čl. 3 odst. 1 úmluvy); vzhledem k tomu, že tento soud nenašel jasnou spojitost mezi projevy pana Demirtaşe a trestnými činy terorismu;

G. vzhledem k tomu, že dne 7. ledna 2021 turecký trestní soud potvrdil v rámci vyšetřování smrtelných teroristických útoků z roku 2014' obvinění 108 obžalovaných, včetně bývalých spolupředsedů HDP pana Demirtaşe a paní Yüksekdağové, odmítl požadavek Evropského soudu pro lidská práva, aby byl pan Demirtaş propuštěn, a navrhl v případě obžalovaných, z nichž 27 je stále zadržováno, 38 trestů doživotního odnětí svobody s přitěžujícími okolnostmi;

H. vzhledem k tomu, že nehledě na rozhodnutí tureckého ústavního soudu ze dne 9. června 2020, v němž se uvádí, že dlouhá vyšetřovací vazba pana Demirtaşe porušuje jeho ústavní práva, zůstává pan Demirtaş ve vazbě ve věznici typu F se zvýšenou ostrahou v Erdine; vzhledem k tomu, že je pouze jedním z mnoha nezákonně zadržovaných osob v Turecku na základě politicky motivovaných obvinění;

I. vzhledem k tomu, že nedávná politická prohlášení učiněná nejvýše postavenými tureckými vládními úředníky a vedoucími představiteli vládnoucí koalice o případu pana Demirtaşe a úzká časová spojitost mezi těmito politickými prohlášeními a zcela zřejmě nezákonným postupem soudních orgánů jen poskytují další důkazy o politických motivech tohoto případu a závažným způsobem podkopávají nezávislost tureckého soudnictví;

J. vzhledem k tomu, že v jiném případu Evropský soud pro lidská práva dne 10. prosince 2019 rozhodl, že zadržování významné osobnosti z řad občanské společnosti pana Osmana Kavaly bylo v rozporu s Evropskou úmluvou o lidských právech a že turecké orgány musejí zajistit jeho okamžité propuštění; vzhledem k tomu, že nehledě na rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva mu istanbulský soud dne 9. října 2020 prodloužil vazbu na základě obvinění ze špionáže a pokusu o narušení ústavního pořádku během protestů v parku Gezi, které proběhly v roce 2013; vzhledem k tomu, že tím, že Turecko pana Kavalu z vazby navzdory výzvám Rady ministrů Rady Evropy nepropustilo, i nadále jedná v rozporu s Evropskou úmluvou o lidských právech;

1. vyzývá, aby byl v souladu s rozhodnutím Evropského soudu pro lidská práva, které svým rozhodnutím ze dne 22. prosince 2020 potvrdil velký senát, pan Demirtaş okamžitě a bezpodmínečně propuštěn z vazby a aby byla stažena všechna obvinění proti jeho osobě a proti paní Yüksekdağové, bývalým spolupředsedům opoziční HDP a dalším zadržovaným členům této strany; zdůrazňuje, že turecké orgány jim musejí umožnit nezávislý výkon demokratického mandátu, aniž by jim bylo vyhrožováno a bráněno; znovu opakuje, že podporuje všechny osoby, které neustále pracují na ukončení těchto případů a jiných případů vyloženého bezpráví a na tom, aby se Turecko vrátilo na cestu plnohodnotné demokracie;

2. připomíná tureckým orgánům, že pokud pana Demirtaşe nepropustí, dopouštějí se tak přímého porušení Evropské úmluvy o lidských právech a vlastního zákona a že to představuje další bezdůvodné porušování práv pana Demirtaşe a jasné porušení povinností Turecka uplatňovat rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva; trvá na tom, že rozhodnutí tohoto soudu znamená, že jej turecké orgány musejí okamžitě propustit;

3. zdůrazňuje, že Evropský soud pro lidská práva rozhodl, že dlouhá a nezákonná vyšetřovací vazba pana Demirtaşe byla politicky motivovaná; je hluboce znepokojen nezákonným postupem a politickými prohlášeními vydanými v souvislosti s tímto případem, z čehož lze usuzovat, že turecká vláda zasahovala do rozhodnutí justičních orgánů ohledně prodloužení vazby pana Demirtaşe;

4. vyzývá Výbor ministrů Rady Evropy, aby hned na příští schůzi naplánované na 21. března 2021 projednal odmítnutí Turecka vykonat rozsudek velkého senátu Evropského soudu pro lidská práva ve věci Demirtaş vs. Turecko, aby o této záležitosti přijal prohlášení a podnikl nezbytné kroky k zajištění toho, aby vláda Turecka tento rozsudek bez dalších průtahů vykonala; je si zcela jist tím, že německé předsednictví Výboru ministrů Rady Evropy přijme všechna vhodná a potřebná opatření k tomu, aby bylo zajištěno vykonání rozsudku velkého senátu v případu pana Demirtaşe; vyzývá delegaci EU v Radě Evropy, aby odhodlaněji usilovala o vykonání rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva o Turecku;

5. odsuzuje turecké orgány za to, jak zacházejí s panem Demirtaşem, neboť tak porušují jeho práva zakotvená v Evropské úmluvě o lidských právech, Mezinárodním paktu o občanských a politických právech a tureckých zákonech i lidskou důstojnost zakotvenou v článku 17 ústavy Turecké republiky; považuje nezákonné prodlužování vazby pana Demirtaşe na více než čtyři roky za krutý a politicky motivovaný trest, který způsobuje nenapravitelnou osobní a politickou újmu jeho osobě, rodině a straně; vyzývá Turecko, aby pana Demirtaşe přestalo zastrašovat a aby mu zaručilo jeho lidská práva zakotvená v turecké ústavě a v evropském a mezinárodním právu;

6. naléhavě žádá místopředsedu Komise, vysokého představitele Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku, Komisi a členské státy, aby při jednáních se svými tureckými protějšky i nadále poukazovali na případ pana Demirtaşe i všech ostatních svévolně zadržovaných obránců lidských práv, právníků, novinářů, politiků a vysokoškolských pracovníků a aby je diplomaticky i politicky podporovali; žádá Komisi a členské státy, aby ve větší míře využívaly granty na mimořádnou pomoc obráncům lidských práv a zajistily, aby delegace EU a diplomatická zastoupení členských států v Turecku plně uplatňovaly obecné zásady EU týkající se ochránců lidských práv; naléhavě vyzývá delegaci Evropské unie v Turecku, aby dále pečlivě sledovala případ pana Demirtaşe a dalších vězňů, mj. účastí na jejich soudních řízeních, a aby o jejich situaci jednala s tureckými orgány;

7. je hluboce znepokojen tím, že turecké soudnictví a orgány nerespektují rozsudky Evropského soudu pro lidská práva a turecké soudy nižší instance se stále častěji neřídí rozsudky tureckého ústavního soudu; vyzývá Turecko, aby zajistilo plné dodržování ustanovení Evropské úmluvy o lidských právech a rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva; naléhá na Turecko, aby plně spolupracovalo s Radou Evropy na posilování právního státu, práv menšin, demokracie a základních práv; doufá, že Evropský soud pro lidská práva bude schopen urychlit svá rozhodnutí v četných věcech týkajících se situace v Turecku; naléhavě vyzývá tureckou vládu k zajištění toho, aby všechny osoby mohly v souladu s mezinárodními normami uplatnit základní právo na řádný proces a na přezkum svého případu plně nezávislým a funkčním systémem soudnictví;

8. je hluboce znepokojen neustálými útoky a nátlakem na opoziční strany, zejména pokračujícími cílenými a politicky motivovanými útoky tureckých orgánů na Lidově demokratickou stranu (HDP) a její mládežnické organizace, neboť tyto zákroky oslabují řádné fungování demokratického systému, a vyzývá turecké orgány, aby je okamžitě ukončily; je mimořádně znepokojen probíhající diskuzí o zákazu HDP a o zbavení devíti poslanců HDP imunity za protesty v Kobane v říjnu 2014, za něž je zadržován i pan Demirtaş; upozorňuje na případ Cihana Erdala, člena tureckých Mladých zelených/Levice, který byl dne 25. září 2020 zadržen a dne 7. ledna 2021 spolu s dalšími více než 100 obžalovanými, včetně Selahattina Demirtaşe, obviněn v tzv. Kobanském případu; je vážně znepokojen neustálou politickou a soudní šikanou předsedkyně místní organizace Republikánské lidové strany (CHP) v Istanbulu Canan Kaftancıoğluové, která byla v září 2019 odsouzena k téměř 10 letům odnětí svobody v politicky motivovaných případech, o nichž má ještě rozhodnout Nejvyšší soud, a v prosinci 2020 obžalována v novém případě, kde jí taktéž hrozí desetileté vězení;

9. vyjadřuje velké znepokojení nad zmenšujícím se prostorem pro občanskou společnost a pokračujícím oslabováním základních práv a svobod a právního státu v Turecku; je mimořádně znepokojen neustálým zhoršováním situace v této zemi, pokud jde o nezávislost soudnictví; vyzývá turecké orgány, aby přestaly se soudní šikanou obránců lidských práv, akademických pracovníků, novinářů, duchovních vůdců, právníků a příslušníků komunity LGBTI, jejichž základní práva

jsou porušována, zejména po neúspěšném pokusu o převrat; naléhá na turecké orgány, aby v souladu s rozsudkem Evropského soudu pro lidská práva z května 2020 a na základě opakovaných výzev a rezolucí Výboru ministrů Rady Evropy okamžitě propustily významnou osobnost občanské společnosti Osmana Kavalu;

10. připomíná nedávno schválený globální režim sankcí EU v oblasti lidských práv, což je mechanismus pro sledování a sankcionování závažných případů porušování lidských práv, jako je tomu v Turecku, který se zaměřuje na jednotlivce, subjekty a orgány zapojené do závažných případů porušování lidských práv nebo spojené s těmito případy;

11. je velmi znepokojen neuspokojivou svobodou sdělovacích prostředků v Turecku; vyzývá turecké orgány, aby okamžitě zareagovaly a začaly řešit všechna varování, které v souvislosti se situací v Turecku vydala platforma Rady Evropy pro podporu ochrany žurnalistiky a bezpečnosti novinářů; vyzývá turecké orgány, aby zajistily spravedlivý přístup ke spravedlnosti a ukončily politicky motivované soudní procesy proti novinářům a mediálním pracovníkům, jako je nedávný případ novinářky Melis Alphanové, která byla obviněna z šíření teroristické propagandy a může jí být uložen trest odnětí svobody v délce 7 let a 6 měsíců; vyjadřuje vážné znepokojení nad tím, že turecké orgány sledují platformy sociálních médií a ruší účty na sociálních sítích; považuje to za další omezování svobody projevu a za nástroj k utlačování občanské společnosti;

12. bere na vědomí záměr Turecka otočit list ve svých vztazích s EU, jeho pevné rozhodnutí provést reformy a plné odhodlání pokračovat v procesu přistoupení, jak o tom dne 9. ledna 2021 informoval prezident Erdoğan a další vysocí vládní činitelé; zastává názor, že věrohodnost těchto prohlášení by významně potvrdilo dodržování a vykonávání rozsudků Evropského soudu pro lidská práva, protože by bylo možné se opřít o skutečné údaje; opakuje, že EU je otevřena novému startu; zdůrazňuje však, že lepší a těsnější vztahy plně závisejí mimo jiné na tom, zda Turecko dosáhne hmatatelných výsledků při dodržování demokratických zásad, právního státu a základních práv;

13. pověřuje svého předsedu, aby předal toto usnesení Radě, Komisi, místopředsedovi Komise, vysokému představiteli Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku, zvláštnímu zástupci EU pro lidská práva, německému předsednictví Výboru ministrů Rady Evropy a prezidentovi, vládě a parlamentu Turecka a žádá o překlad tohoto usnesení do turečtiny.